

RESEARCH ARTICLE / Araştırma Makalesi
<https://doi.org/10.37093/ijsi.1445874>

Türkiye'ye Yönelik Göçlerde Balkan Ülkelerinin Yeri ve Türkiye'deki Balkan Doğumlu Nüfusun Mekânsal Dağılışı

İbrahim Eşim*

Serhat Zaman**

Öz

Bu çalışma Türkiye hedefli uluslararası göç hareketlerinde Balkan ülkelerinin yerini ve Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfusun dağılımını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye hedefli uluslararası göçlerde Balkan ülkelerinin yeri nedir? Hem göç hareketlerinde tercih edilen illerde hem de Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfusun dağılışında mekânsal ilişki söz konusu mu? sorularının cevapları araştırılmıştır. Bu doğrultuda 2016-2022 yılları çalışmanın zaman aralığı olarak belirlenmiştir. Nicel araştırma deseni kullanılarak hazırlanan çalışmada Balkan devletlerinden yapılan göç hareketlerinin betimsel ve çıkarımsal istatistikleri yapılarak Türkiye'ye yapılan göçlerdeki yeri ve göçmenlerin il tercihlerinde Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfus arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Ayrıca göçmenlerin il tercihlerinin ve Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfusun günümüzdeki mekânsal ilişkisini ortaya çıkarmak için küresel Moran's I ve yerel Moran's I (LISA) teknikleri uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda Balkan ülkeleri kaynaklı göçlerin zamansal seyrinde dalgalanmaların meydana geldiği, Türkiye'ye yapılan göç hareketleri içerisinde düşük orana sahip oldukları, tarihi ve kültürel geçmişin göç gönderen ülkelerin sıralamasında etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca göçmenlerin tercih ettikleri illerde ve Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfusun mekânsal olarak kümelendiği ve göçmenlerin il tercihleri ile bu nüfus arasında güçlü ve pozitif anlamda bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası göç, Balkanlar, mekânsal otokorelasyon

Cite this article: Eşim, İ., & Zaman, S. (2024). Türkiye'ye yönelik göçlerde Balkan Ülkelerinin yeri ve Türkiye'deki Balkan doğumlu nüfusun mekânsal dağılışı. *International Journal of Social Inquiry*, 17(2), 383–405. <https://doi.org/10.37093/ijsi.1445874>

* Araştırma Görevlisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Bursa, Türkiye (Sorumlu Yazar).
E-posta: ibrahimesim@uludag.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3084-6691>

** Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Bursa, Türkiye.
E-posta: serhatzaman@uludag.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4300-9382>

Article Information

Received 2 March 2024; Revised 9 July 2024; Final Revision: 9 August 2024; Accepted 16 August 2024; Available online 30 August 2024

The Position of Balkan Countries in Migrations to Türkiye and the Spatial Distribution of the Balkan-Born Population in Türkiye

Abstract

This study aims to analyze the position of Balkan countries in international migration movements targeting Türkiye and the distribution of the Balkan-born population residing in Türkiye. In line with this objective, the study sought answers to the following questions: What is the position of Balkan countries in international migrations targeting Türkiye? Is there a spatial relationship between the preferences related to provinces and the distribution of the Balkan-born population living in Türkiye? In this context, the time period of the study was determined to be 2016–2022. In the study prepared using a quantitative research design, descriptive and inferential statistics of migration movements from Balkan countries have been conducted. This analysis aims to reveal the place of Balkan countries in migrations towards Türkiye and establish the relationship between the preferences of immigrants for specific provinces and the Balkan-born population residing in Türkiye. Furthermore, to reveal the spatial relationship between the immigrants' provincial preferences and the current distribution of the Balkan-born population in Türkiye, global Moran's I and local Moran's I (LISA) techniques have been applied. As a result of the analyses, fluctuations were observed in the temporal trend of migrations originating from Balkan countries; migrations from Balkan countries constitute a low proportion of the overall migration movements to Türkiye, and the historical and cultural background plays a significant role in the rankings of countries sending immigrants. Furthermore, it was concluded that the Balkan-born population living in Türkiye and the immigrants residing in the provinces they prefer are spatially clustered and that there is a strong and positive relationship between the provincial preferences of immigrants and this population.

Keywords: International migration, the Balkans, spatial autocorrelation.

1. Giriş

Göç üzerine literatürde birçok farklı tanım yapılmıştır. Ancak bu tanımlar incelendiği zaman hepsi ortak bir noktada birleşerek hareketlilikten yani yer değiştirmekten bahsettikleri görülmektedir. Genel bir tanım yapılacak olursa göç, insanların bir yerden başka bir yere hareket etmesidir (Nagel & Boyle, 2020). İnsanları göç etmeye yönelten ekonomik, siyasi, kültürel, sosyal, çevresel ve kişisel olmak üzere birçok itici ve çekici nedenler bulunmaktadır. Ancak göç süreci ilk olarak zihinlerde başlamaktadır. Zihinde daha önceden alınan bu karara kişilerin yer ve mekân algıları, davranışsal ve duygusal durumları da eklenerek göç kararı verilmekte ve böylece mekânsal olarak göç hareketleri görülmeye başlanmaktadır (Zaman, 2023). Göçler her ne kadar bireysel kararlarla şekillense de bu kararlar her zaman kurumsal politikalar, aile ilişkileri, toplumsal cinsiyet normları ile zaman ve mekân boyunca işleyen ırksal dinamikler tarafından hem şekillendirilir hem de kısıtlanır (Nagel & Boyle, 2020). Göçler aynı zamanda çok yönlü bir karaktere sahiptir. Bundan dolayı toplumların sosyo-ekonomik, kültürel ve politik vb. gibi yapıları ile doğrudan ilişki halindedir ve onları etkilemektedir (Mutluer, 2003).

Göç hareketlerinin kolayca anlaşılması için gönüllülük esasına, zamana, katılan insan yoğunluğuna göre birçok sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmalardan birisi de iç göç ve dış (uluslararası) göçler olmak üzere iki kategoriden oluşan mesafeye göre yapılan göçlerdir. Bu çalışmanın konusunu oluşturan göç hareketleri de bu bağlamda değerlendirilecek olup dış (uluslararası) göç sınıflandırılması içerisinde yer almaktadır.

Uluslararası göç, "geçici ya da kalıcı olarak insanların bir ülkeden başka bir ülkeye giderek yeniden yerleşmesidir" (Bartram vd., 2014/2017). Uzun bir geçmişe sahip olan uluslararası göç hareketlerinin büyümesinde Orta çağ toplumlarının parçalanması ve buna eşlik eden Rönesans

ticaret devrimi, kolonizasyon, tarım devrimleri, sanayi devrimi, serbest piyasa toplumlarının ortaya çıkışı, modern eğitim ve teknolojik ilerleme gibi dönüm noktaları etkili olmuştur. Ayrıca küreselleşme ile birlikte özellikle bilgi teknolojisindeki gelişmelerde göç hareketlerinin daha da artmasına neden olmuştur (Wickramasinghe & Wimalaratana, 2016). Küreselleşme aynı zamanda kaynak sahalarının çeşitliliğinin artırarak hem daha fazla ülkenin göçlerle karşı karşıya kalmasına hem de göç alan ülkeleri farklı ekonomik, sosyal ve kültürel geçmişe sahip insanları kabul etmesine neden olmuştur (Castles & Miller, 1998). Heterojen ve sürekli gelişen sebep ve sonuçlara sahip olan bu göç hareketi toplumların ana özelliği haline gelerek, göçmenlerin yaşam, deneyim, menşe ve varış ülkeleri, kişisel koşullar, göç yılı ve süresi gibi çeşitliliklere sahiptir (Bermudez, 2016). Bu çeşitliliğe bağlı olarak uluslararası göçler için birçok kuram ortaya atılmıştır. Bunlardan birisi de ilişkiler ağı (network) kuramıdır. Ekonomik, siyasal ya da doğal olayların itici ve çekici nedenlerinin yanı sıra sosyal bağlantılar, dil ve din gibi sosyal ve kültürel faktörlerde bu göç hareketlerinin meydana gelmesinde etkili olan faktörler arasındadır (Carter, 2019). Bu sosyal ve kültürel faktörler aynı zamanda hem göç edilen hem de varış ülkelerinde karşılıklı ilişkilerle doğan sosyal ağların kurulmasına sebep olmaktadır. Bu ilişkiler ağı, menşe ülke ile yerleşilen ülkede yaşayan göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan kişiler arasındaki ortak köken, soydaşlık ve dostluk bağlarından oluşmaktadır (Abadan Unat, 2017). Bu ağların genişlemesi göç üzerindeki maliyetleri ve riskleri azaltarak hem göç olasılığının artmasına neden olur hem de bu artış ağı daha da genişletir ve bu durum böyle devam eder (Massey vd., 1993). Ayrıca bu kuram göçün etkileri ile zaman ve mekân arasındaki ilişkilerin aydınlatılmasında önemli rol oynamaktadır (Demirci, 2023).

Anadolu, sahip olduğu coğrafi konumundan dolayı tarih boyunca göçlerle karşı karşıya kalan bir yarımada olmuştur. Günümüzde de bu durum değişmeyerek Türkiye Cumhuriyeti için de devam etmektedir. Nitekim Türkiye'nin kuzeyi, doğusu ve güneyinde savaşlar, siyasal karışıklıklar ya da ekonomik sıkıntılar yaşanırken bunların tam aksine batısında ise refah içerisinde yaşayan Avrupa ülkeleri bulunmaktadır. Türkiye'nin bu iki zıtlık arasında yer almasının yanı sıra kendisinin de çevresindeki birçok ülkeye göre sunduğu daha iyi yaşam koşulları sürekli olarak uluslararası göçlere maruz kalmasına ve böylece göç edilen, hedef ülke ya da hedef ülkeye gitmek için geçiş yapılan bir ülke konumuna gelmesine neden olmaktadır (Yıldız, 2018).

Dünya konjonktüründe meydana gelen değişiklikler dinamik bir yapıya sahip olan göçün hem kavramsal olarak yeniden yorumlanmasına hem de ülkelerin göç politikalarında değişiklikler yapmasına neden olmuştur. Türkiye'nin son yüzyıl içerisindeki göç hareketleri ve göçe bakış açısı incelendiği zaman bu durumun örneklerini görmek mümkündür. Nitekim Cumhuriyetin ilk yıllarında ulus-devlet politikası doğrultusunda gelecek göçmenlerin kolay entegrasyon olabilmeleri göz önünde bulundurularak Türk soyundan ya da Boşnak, Çerkes, Pomak veya Tatarlar gibi Türk kültüründen olan göçmenlerin teşvikine ve kabulüne öncelik verilmiştir (Kirişçi, 2007). Türk vatandaşlarının 1950'li yıllarda bireysel olarak başlayan Türkiye'den göçleri, 1961 anayasasının kabulü ile birlikte resmîyet kazanmış ve böylece dış göçler için ülkeden serbestçe çıkma ya da girme temel hakkı elde edilmiştir (Abadan-Unat, 2017). Soğuk Savaş sonrasında hız kazanan küreselleşme ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin başlaması ülkeye gelen göçmenlerin ve sığınmacıların örüntülerinde değişikliklere neden olmuştur (İçduygu vd., 2014). Bunların yanı sıra Türkiye'nin ticaret, turizm, eğitim, güvenlik vb. gibi alanlarda uluslararası bütünleşme çabaları ülkeyi dışa açarak düzenli ve

düzensiz göç akışlarını hareketlendirmiştir (Yakar & Südaş, 2019). Küresel ve bölgesel olarak yaşanan politik, ekonomik, siyasi, demografik ve sosyal süreçlerdeki gelişmeler Türkiye hedefli göçlerin profilinde yabancı uyrukluların hâkim olmasına, göç boyutunun artmasına ve 2000 yılı ve öncesinde yabancı uyruklu nüfusun çoğunlukta Avrupa kıtasından gelirken, günümüzde Asya kıtasından gelenlerin yoğunlukta olması gibi değişikliklerin görülmesi ve böylece Türkiye'nin Dünya'daki 6 büyük göç sistemlerinden 4'üne yani Avrupa, Afrika, Basra Körfezi ve Asya-Pasifik göç sistemlerine eklenmesine neden olmuştur (Yakar, 2021).

Göç, multidisipliner bir kavramdır. Hem insanı hem de üzerinde gerçekleştiği mekânı doğrudan etkilediği için coğrafyanın da çalışma alanına girmektedir. Bu bağlamda coğrafya literatüründe göç hareketlerinin mekânsallığı ve zamansallığı üzerine birçok çalışma mevcuttur. Örneğin Deniz ve Özgür (2010), Antalya'da yaşayan Rus göçmenler üzerine çalışma yürütmüşlerdir. Nitekim bu çalışmada 2007-2010 yılları arasında Antalya'da gerçekleştirdikleri alan araştırmasının bulgularına ve çeşitli kurum/kuruluşların bilgilerine dayanarak, Rusya'dan Antalya'ya yapılan göçlerin yoğunlukla evli olmayan genç kadınların katıldığı turizme dayalı bir göç niteliği taşıdığı sonucuna varmış ve bu göç hareketlerinin artarak devam edeceğini öngörmüşlerdir. Yakar (2013), Türkiye'ye yapılan göç sürecini ve boyutlarını açıklamak için Türkiye'deki yurtdışı doğumlu nüfusun gelişimini ve dağılımını mekânsal açıdan ele alarak analiz etmiştir. Yakar ve Südaş (2019) ise uluslararası göçlere bağlı olarak artan yabancı nüfusun Türkiye'deki zamansal ve mekânsal dağılımını ortaya koymuştur. Nitekim göç hareketlerine bağlı olarak yabancı nüfusun Cumhuriyet'in başlarında azalma, 1980'li yıllarla birlikte ise artış gösterdiği, Türkiye'ye yönelen farklı göç hareketlerine ve değişen konjonktüre bağlı olarak yabancı nüfusun ülke içerisindeki coğrafi dağılımının farklı mekânsal dokular ortaya çıkardığı ve köken ülkelerin çeşitlendiği sonuçlarına varmışlardır. Yakar (2021) yılında yayınladığı çalışmasında ise Türkiye hedefli uluslararası göçlerin son 40 yıldaki kaynak sahasının değişen mekânsal örüntülerini ve göçün vatandaş-yabancı profillerini ele almıştır. Böylece gelen göçmen profilinin vatandaştan yabancıya doğru değişim gösterdiği ve göçün ise bölgeselden küresel doğru genişleyen bir mekânsal örüntüye sahip olduğu bulgularına ulaşarak Türkiye hedefli göçlerin coğrafyasının giderek genişlemesine bağlı olarak Türkiye'nin birden fazla bölgesel göç sistemine bağlanması sonuçlarına varılmıştır. Yakar ve Temurçin (2013) ise çalışmalarında Türkiye'ye kimlerin nerelere göç ettikleri üzerine odaklanarak çeşitli tip ve şekillerde Türkiye hedefli uluslararası göçü araştırmışlardır. Bu çalışmada da Türkiye hedefli ulusların göçlerin kaynak sahaslarından olan Balkan yarımadası ve Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfus üzerine odaklanarak literatüre katkı yapılması düşünülmektedir.

Balkanlar, Avrupa kıtasının güneydoğusunda bulunan bir yarımadadır. Yarımadanın doğusunda bulunan Karadeniz ve Marmara Denizi, güneydoğusunda Ege Denizi, güneyde Akdeniz, güneybatısında İyon Denizi ve batısındaki Adriyatik Denizi doğal sınırlarını oluşturmaktadır (Bkz. Harita 1). Kuzey sınırı ise sosyo-kültürel nedenlerden dolayı bu kadar net bir şekilde belirtilememektedir. Ancak geleneksel olarak Tuna ve Drava nehirleri yarımadanın kuzey sınırı olarak kabul edilmektedir (Rey & Groza, 2009). Özetle İtalya'nın Trieste limanından, Ukrayna'nın Odessa limanına çekilecek bir hat yarımadanın kuzey sınırı olarak tanımlanmaktadır ve yarımadanın yüzölçümü kuzey sınırı Tuna-Sava hattı baz alındığı zaman 525 bin km², Doğu Karpatlar ve Transilvanya Alpleri dikkate alınırsa 750 bin km²'dir (Yiğit, 2015; Harita 1). Günümüzde Balkan Yarımadası'nda 12 ülkenin idari sınırları bulunmaktadır. Yunanistan,

Bulgaristan, Kuzey Makedonya, Kosova, Karadağ ve Bosna-Hersek topraklarının tamamı, Sırbistan, Hırvatistan, Slovenya, Romanya ve Türkiye'nin ise topraklarının bir kısmı yarımada içerisinde kalmaktadır (Bkz. Harita 1). Ayrıca Moldova ve Ukrayna'ya bağlı olan Bucak bölgesi de yarımada sınırları içerisinde olduğu kabul edilmektedir (Yiğit, 2015).

Harita 1

Balkan Ülkeleri Konum Haritası

2. Yöntem

Bu çalışmada 2016-2022 yılları arasında Türkiye'ye göç eden uluslararası göçmenler içerisinde Balkan uyruklu nüfusun yeri ve doğum ülkesine göre Türkiye'deki Balkan doğumlu nüfusun mekânsal dağılımı zamansallık (2016-2022) ve mekânsallık (2022) esas alınarak incelenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın amacı Türkiye'ye yönelik uluslararası göçlerde Balkan ülkelerinin yerini belirlemek ve hem göç hareketlerinin hem de doğum ülkelerine göre Türkiye'deki Balkan uyruklu nüfusun mekânsal dağılımını analiz etmektir. Bu amaç doğrultusunda *Türkiye hedefli uluslararası göçlerde Balkan ülkelerinin yeri nedir? Hem Türkiye hedefli Balkan ülkelerinden yapılan göçlerde hem de doğum ülkesine göre Türkiye'deki Balkan uyruklu nüfusun dağılımında mekânsal ilişki söz konusu mu?* sorusunun cevabı araştırılacaktır.

Bu çalışma nicel araştırma deseni kullanılarak hazırlanmıştır. Nicel araştırma, sayısal olarak ölçülen değişkenler arasındaki ilişkilerin incelendiği ve miktarlarla ilgilenen bir desendir (Demirel, 2018). Bu bağlamda çalışmanın amacı doğrultusunda belirlenen araştırma sorularının cevaplarını aramak için uluslararası göç ve ADNKS yurtdışı doğumlu nüfus verileri, Türkiye İstatistik Kurumu'ndan dilekçe yoluyla talep edilerek elektronik ortamda temin edilmiştir. Yurtdışından gelen ve yurtdışına olan göç bilgisi, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2016 yılından başlamak üzere üretilmiştir ve çalışmanın hazırlandığı zaman içerisinde son veriler ise 2022 yılı için mevcuttur. Bundan dolayı çalışmanın zaman aralığı 2016-2022 yıllarını kapsamaktadır. Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu 3'ün altında olan verileri C ile gösterdiği için

çalışmada yaş grubu değerlendirme dışında bırakılmıştır. Çünkü yaş grubunu gösteren istatistiklerde yoğun bir şekilde C ile ifade edilen veriler söz konusudur.

Elde edilen verilerin analizinde istatistiksel analiz ve açıklayıcı mekânsal veri analizi olmak üzere iki yol izlenmiştir. İlk olarak Türkiye'ye yönelik uluslararası göçlerde Balkan ülkelerinin yerini belirlemek için betimleyici istatistiklerden yararlanılmıştır. Bu istatistikler, sayısal verilerin betimlenmesine olanak tanımaktadır (Neuman, 2019/2020). Bu analiz aynı zamanda verinin görselleştirilmesine de olanak sağlamaktadır (Çubukçu, 2020). Bu doğrultuda 2016-2022 yılları arasında Balkan ülkelerinden Türkiye'ye gelen göçmenlerin genel göç hareketleri içerisindeki ortalamaları hesaplanmış, yüzde oranları belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar ise Microsoft Excell ve ArcGIS Pro yazılımları kullanılarak hazırlanan harita ve grafiklerle görselleştirilmiştir.

Çalışmada kullanılan bir diğer istatistik yaklaşımı ise çıkarımsal istatistiktir. Bu yaklaşım örneklem aracılığıyla elde edilen bilgilerden örneklemin seçildiği kitle ve bu kitle içinde bulunduğu evren hakkında çıkarsamalarda bulunmayı amaçlamaktadır (Çubukçu, 2020). Böylece Balkanlardan 2022 yılında gelen göçmenlerin il tercihlerinde Türkiye'deki Balkan doğumlu nüfus varlığının etkili olup olmadığını belirlemek için çıkarımsal istatistik yaklaşımlarından olan Spearman'ın sıralama korelasyon kat sayısı analiz tekniği SPSS 26 yazılımı kullanılarak uygulanmıştır. Bu teknik iki değişken arasındaki ilişkinin ölçülmesinde kullanılmaktadır (Çubukçu, 2020).

Verilerin analizinde izlenen ikinci yol ise açıklayıcı mekânsal veri analizidir (Exploring Spatial Data Analysis-ESDA). Konuma vurgu yapan mekânsal veri analizi, bu kategoriye giren tekniklerle yapılan analiz sonuçlarının bir şekilde analiz edilen nesnelerin konumlarına bağlı olduğunu öne sürmektedir (Goodchild & Janelle, 2004). Bu analiz, değişken değerlerin mekânsal olarak dağılımının anlaşılmasını, paterninin tespit edilmesini, mekânsal kümelenme, değişkenler arasındaki ilişkinin test edilmesine olanak sağlayan teknikler içermektedir (Özgür & Aydın, 2011). Açıklayıcı mekânsal veri analizi (ESDA) genel olarak mekânsal dağılımları tanımlamak ve görselleştirmek, mekânsal ilişkileri ve mekânsal aykırı değerleri, kümelerin yerini, sıcak ve soğuk noktaları belirlemek amacıyla uygulanan bir analiz tekniğidir (Grekousis, 2020). Bu analiz genellikle mekânsal otokorelasyon (veya mekânsal bağımlılık) ve mekânsal heterojenlik olmak üzere iki mekânsal etkiyi vurgulamaktadır (Dall'erba, 2009). Bu çalışmada da hem Türkiye'ye yönelik Balkan ülkeleri kaynaklı göç hareketlerinin hem de doğum ülkelerine göre Türkiye'deki Balkan uyruklu nüfusun mekânsal dağılımını analiz etmek için mekânsal otokorelasyon tekniğinden faydalanılacaktır. Böylece güncel durumu ortaya koyabilmek için 2022 yılı verileri kullanılarak yapılacak olan bu analiz sonucunda göçmenlerin il tercihlerinde ve Balkan doğumlu nüfusun Türkiye'deki dağılımında kümelenme, rassalık ya da dağılma olup olmadığı belirlenecektir.

Mekânsal otokorelasyon, her mekânsal gözlemin ya da noktanın bir değişken değeri ile ifade edildiği bir ortamda, gözlemler arasındaki ilişkiyi ortaya koyar (Çubukçu, 2020). Bu yöntem bir değişkenin kendisiyle olan korelasyonu olarak ifade edilmektedir (Lloyd, 2011). Bu yöntem ile yakın konumların öznelik değerleri arasında ilişkilerin olup olmadığı ve bu değerlerin mekânda kalıplar oluşturup oluşturmadığı incelenmektedir (Grekousis, 2020). Başka bir deyişle gözlenen benzer özellikteki değişkenlerin mekândaki toplanma ve dağılma düzeyleri analiz edilmektedir (Yakar, 2012). Mekânsal otokorelasyonun ortaya çıkarılmasında global ve yerel olmak üzere bir

çok teknik kullanılmaktadır. Bu çalışmada da ArcGIS Pro yazılımı kullanılarak global (küresel) Moran's I ve Anselin lokal (yerel) Moran's I (LISA) analizleri uygulanmıştır.

Global mekânsal otokorelasyon tekniklerinde örneklemin bütünü için değerlendirme yapılarak örneklemin mekânsal dağılımına ilişkin tek bir endeks değeri ya da oranı ve z-istatistiği hesaplanmaktadır ve en yaygın tercih edilen mekânsal otokorelasyon yöntemi, Moran's I endeksidir (Çubukçu, 2020). Çeşitli durumlarda kullanılan global (küresel) Moran's I endeksi, değişken değerlere sahip nokta verinin analizinde kullanılarak yalnızca mekânsal otokorelasyonun varlığını (pozitif veya negatif) değil, aynı zamanda derecesini de göstermektedir (Getis, 2010). Global Moran's I endeksi aşağıdaki formül ile hesaplanmaktadır (Grekousis, 2020):

$$I = \frac{n}{\sum_i \sum_j w_{ij}} \frac{\sum_i \sum_j w_{ij} (x_i - \bar{x})(x_j - \bar{x})}{\sum_i (x_i - \bar{x})^2} \quad (1)$$

Global Moran's I endeksi +1 ile -1 arasında değerlendirilmektedir (Grekousis, 2020). Nitekim elde edilen değerlerin pozitif (+1) olması benzer değerlerin kümelenmiş olduğunu, negatif (-1) olması ise değerlerin dağınık olduğunu göstermektedir. Şayet sonucun 0 çıkması ise mekânsal otokorelasyonun olmadığını yani dağılımın rastlantısal olduğunu sonucunu vermektedir (Lloyd, 2011).

Global mekânsal otokorelasyon endeksleri, bir değişkende kümelenme olup olmadığını belirler. Ancak kümelenmenin nerede olduğunu göstermezler (Grekousis, 2020). Bundan dolayı her gözlemin mekânsal kümelenmesinin boyutunu göstermek amacıyla mekânsal ilişkilerin yerel göstergelerinden (Local Indicators of Spatial Association-LISA) faydalanılmaktadır (Anselin, 1995). Bu bağlamda 2022 yılında Balkan ülkelerinden gelen göçmenlerin tercih ettikleri illerin ve Balkan uyruklu nüfusun Türkiye'deki dağılımında kümelenme, dağılıma ya da rassallık olup olmadığı yerel göstergelerden olan Anselin lokal (yerel) Moran's I Endeksi tekniği ile belirlenmeye çalışılacaktır. Lokal (yerel) Moran's I Endeksi şu formülle ifade edilmektedir (Anselin, 1995):

$$I_i = z_i \sum_j w_{ij} z_j \quad (2)$$

Bu işlem sonucunda elde edilen pozitif değerler, potansiyel kümelenmeyi ve pozitif mekânsal otokorelasyon olduğunu göstermekte ve yüksek-yüksek ya da düşük-düşük olarak sınıflandırılmaktadır; negatif değerler ise mekânsal aykırı değerleri ve negatif mekânsal otokorelasyonu göstermekte ve yüksek-düşük ya da düşük-yüksek şeklinde sınıflandırılmaktadır (Eyüpoğlu, 2015). Buradaki *yüksek-yüksek* (YY): yüksek değerlerle etrafı çevrelenmiş yüksek değerlere sahip lokasyonlar; *düşük-düşük* (DD), düşük değerlerle etrafı çevrelenmiş düşük değerlere sahip pozitif kümelenmeleri ifade etmektedir. *Yüksek-düşük* (YD), düşük değerlere sahip komşu alanlarla etrafı çevrelenmiş yüksek değerler ve *düşük-yüksek* (DY), yüksek değerlerle etrafı çevrelenmiş düşük değerleri göstermektedir (Özgür & Aydın, 2011).

3. Bulgular: Türkiye'ye Yönelik Göçlerde Balkan Ülkelerinin Yeri ve Balkan Kökenli Nüfusun Mekânsal Dağılışı

Balkan ülkelerinden Türkiye'ye yönelik yapılan uluslararası göçlerin seyri incelendiğinde Grafik 1'de görüldüğü üzere çalışmanın zaman aralığı içerisinde 2020 yılı hariç artış olduğu görülmektedir. Ancak bu artış, 2016-2018 yılları arasında yavaş ilerlerken 2019 yılında ani bir şekilde yükselmiş sonraki yıl ise COVID-19 pandemisine bağlı olarak hızlı bir şekilde düşmüştür. 2021 yılında ise yeniden yükselmeye başlamıştır. Nitekim 2016 yılında 4.907 kişi Balkan ülkelerinden Türkiye'ye göç ederken, bu sayı sürekli olarak artarak 2019 yılında 14.135 kişiye yükselmiştir. Ancak 2020 yılında bir önceki yıla göre %74 azalarak 3.661 kişiye gerilemiştir. Pandemi önlemlerinin kaldırılmaya başlanmasıyla birlikte ise 2021 yılında 6.076 kişiye yükselmiştir. Ancak 2022 yılında bu yükseliş yerini azalmaya bırakarak 4.949 kişi olmuştur (Bkz. Tablo 1).

Türkiye'ye Balkan ülkelerinden gelen göçmenlerin cinsiyetlerine bakıldığı zaman 2016-2022 yılları arasındaki süreçte kadın nüfusun daima fazla olduğu görülmektedir (Bkz. Grafik 1). Nitekim bu yıllar içerisinde Balkanlardan gelen göçmenlerin ortalama olarak %42,5'ini erkekler oluştururken, %57,6'sını ise kadınlar oluşturmaktadır (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1

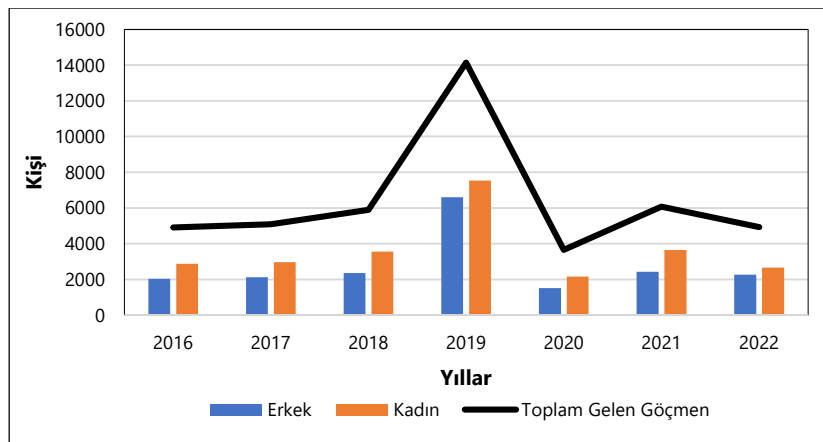
Balkan Ülkelerinden Türkiye'ye Yapılan Göç (2016-2022)

Yıl	Erkek	Erkek (%)	Kadın	Kadın (%)	Toplam
2016	2.039	41,6	2.868	58,4	4.907
2017	2.115	41,6	2.965	58,4	5.080
2018	2.347	39,8	3.548	60,2	5.895
2019	6.600	46,7	7.535	53,3	14.135
2020	1.508	41,2	2.153	58,8	3.661
2021	2.430	40,0	3.646	60,0	6.076
2022	2.278	46,3	2.671	54,3	4.949

Kaynak: TÜİK (2023). Uluslararası Göç İstatistikleri (2016-2022).

Grafik 1

Balkan Ülkelerinden Türkiye'ye Yapılan Göç (2016-2022)

Kaynak: TÜİK (2023). Uluslararası Göç İstatistikleri (2016-2022).

Tablo 2'de Türkiye'ye yönelik göçlerde Balkan ülkelerinin durumu sunulmuştur. Bu tablo incelendiği zaman Türkiye hedefli uluslararası göçlerde Balkan ülkelerinden yapılan göçlerin düşük oranda olduğu görülmektedir. Ayrıca bu oranların ilgili yıllar içerisinde genel olarak düştüğü gözlenmiştir. 2016 yılında Türkiye'ye gelen göçmenlerin %1,3'ünü Balkan kökenli göçmenler oluştururken, bu oran 2018 yılında %1'e gerilemiştir. 2019 yılında ise meydana gelen ani artışa bağlı olarak Türkiye'ye gelen göçmenlerin %2,1'ini Balkanlı nüfus oluşturmuş ve böylece ilgili yıllar içerisindeki en yüksek orana ulaşmıştır. Ancak bu oran 2020 yılında yeniden düşmeye başlayarak %1,1'e, 2021 yılında ise %0,8 ile en düşük orana gerilemiştir. 2022 yılında ise Türkiye'ye yapılan göç miktarının azalması sonucunda bu oran %1'e yükselmiştir. Bunların yanı sıra ortalama olarak Türkiye'ye gelen erkek göçmenlerin %1'ini ve kadın göçmenlerin ise %1,5'ini Balkanlardan gelen göçmenler oluşturmaktadır.

Tablo 2

Türkiye'ye Yönelik Göçlerde Balkan Ülkelerinin Durumu (2016-2022)

Yıl	Balkanlardan Gelen Göçmen Sayısı	Türkiye'ye Gelen Göçmen Sayısı	Yüzde (%)
2016	4.907	380.921	1,3
2017	5.080	466.333	1,1
2018	5.895	577.457	1,0
2019	14.135	677.042	2,1
2020	3.661	340.845	1,1
2021	6.076	739.364	0,8
2022	4.949	494.052	1,0

Kaynak: TÜİK (2023). Uluslararası Göç İstatistikleri (2016-2022).

Ülkelerine göre Balkanlardan gelen göçmenlerin sunulduğu Harita 2 incelendiği zaman 2016-2022 yılları arasında kapsayan süreç içerisinde en fazla Türkiye'ye göç veren Balkan ülkelerinin Bulgaristan, Yunanistan ve Arnavutluk, en az göçmenin geldiği ülkelerin ise Slovenya, Hırvatistan ve Karadağ olduğu görülmektedir. Yıllara göre değerlendirildiği zaman ise gelen göçmen sayılarında önceki yıla göre ani yükseliş ya da azalışa bağlı olarak ülkelerin sıralamasında değişiklikler meydana geldiği gözlenmektedir. Mesela 2016 yılında 749 kişinin geldiği Arnavutluk üçüncü sırada yer alırken, 2017 yılında gelen göçmen sayısının 1.119 kişiye yükselmesine bağlı olarak ikinci sıraya çıkmıştır. Ancak 2018 yılında 799 kişiye düşmesi üzerine yeniden üçüncü sıraya gerilemiştir. Bir başka örnekte 2019 yılında Yunanistan için verilebilir. Nitekim 2018 yılında 1.074 kişinin gelmesiyle ikinci sırada bulunan Yunanistan, 2019 yılında 5.848 kişinin gelmesiyle birlikte en fazla göçmen gönderen Balkan ülkesi konumuna gelmiştir. Ancak 2020 yılında önceki örnekte olduğu gibi gelen göçmen sayısının 784 kişiye düşmesine bağlı olarak ikinci sıraya gerilemiştir. 2022 yılında ise Yunanistan 1.326 kişi ile en fazla göçmenin geldiği ülke olarak ilk sıraya yükselmiştir. Bu duruma benzer bir başka örnek Kosova'dır. Nitekim 2020 yılında 242 kişi ile Kosova altıncı sırada yer alırken, 2021 yılında gelen göçmen sayısının %195,4 artarak 715 kişiye yükselmesiyle Türkiye'ye en fazla göçmen gönderen dördüncü Balkan ülkesi konumuna gelmiştir (Bkz. Tablo 3). 2022 yılındaki Arnavutluk'tan gelen göçmen sayısındaki azalış göze çarpan değişiklikler arasındadır. Nitekim Arnavutluk, çalışmanın zaman aralığı içerisinde 2020 yılı hariç diğer yıllar içerisinde en fazla göçmen gönderen ilk üç ülke arasında yer alırken 2022 yılında 336 kişi ile altıncı sıraya gerilemiştir (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3*Ülkelerine Göre Balkanlardan Türkiye'ye Gelen Göçmenler (2016-2022)*

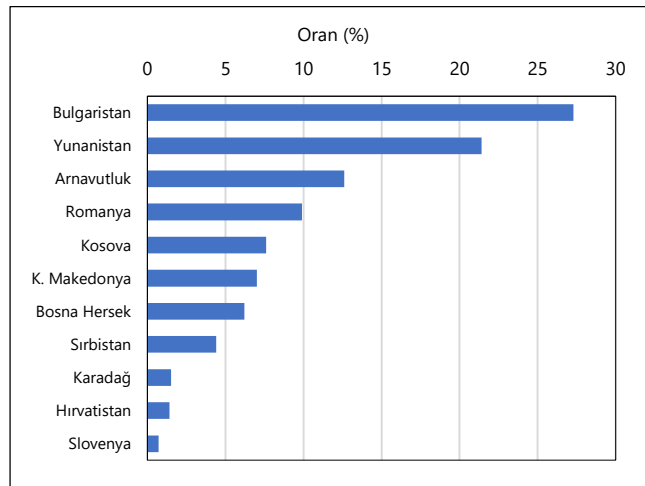
Ülke	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Arnavutluk	749	1.119	799	792	333	914	386
Bosna Hersek	284	242	373	314	243	518	439
Bulgaristan	1.381	1.391	1.602	5.256	1.091	1.257	1.025
Hırvatistan	79	63	60	75	60	123	92
Karadağ	68	71	92	71	45	148	82
Kosova	341	352	527	533	242	715	413
K. Makedonya	386	393	516	375	241	542	334
Romanya	505	553	535	606	441	700	542
Sırbistan	228	229	290	224	147	345	283
Slovenya	41	26	27	41	34	66	27
Yunanistan	845	641	1.074	5.848	784	748	1.326

Kaynak: TÜİK (2023). Uluslararası Göç İstatistikleri (2016-2022).

2016-2022 yılları arasında ortalama olarak %27,3 oranı ile en fazla göçmenin geldiği ülke Bulgaristan'dır. Onu %21,4 ile Yunanistan ve %12,6 ile Arnavutluk takip etmektedir. Ayrıca %9,9 ile Romanya, %7,6 ile Kosova, %7 ile K. Makedonya, %6,2 oranı ile Bosna Hersek ve %4,4 ile Sırbistan ortalama olarak yüksek oranda göçmenin geldiği diğer ülkelerdir. Bunların yanı sıra en az göçmenin geldiği ülke ise ortalama %0,7 oranına sahip olan Slovenya'dır. Bunu sırasıyla %1,4 oranı ile Hırvatistan ve %1,5 ile Karadağ takip etmektedir (Bkz. Tablo 4, Grafik 2).

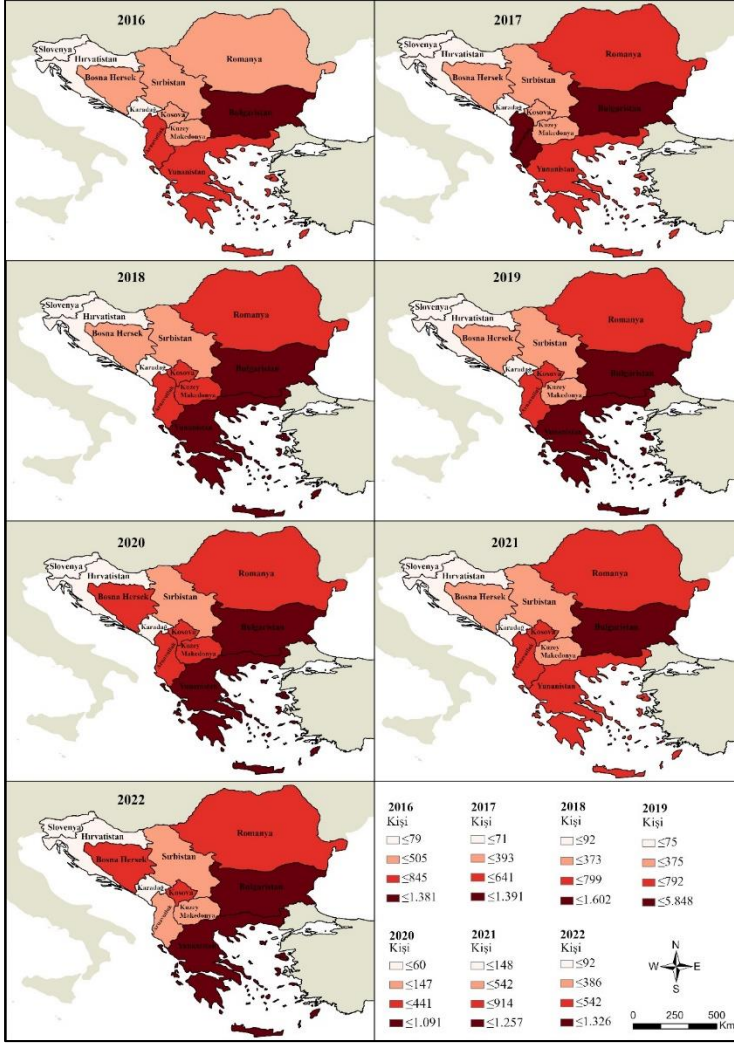
Tablo 4*Balkan Ülkelerinden Türkiye'ye Olan Göçlerin Ortalaması (2016-2022)*

Ülke	Genel Ortalama (%)
Bulgaristan	27,3
Yunanistan	21,4
Arnavutluk	12,6
Romanya	9,9
Kosova	7,6
K. Makedonya	7,0
Bosna Hersek	6,2
Sırbistan	4,4
Karadağ	1,5
Hırvatistan	1,4
Slovenya	0,7

Kaynak: TÜİK (2023). Uluslararası Göç İstatistikleri (2016-2022).**Grafik 2***Balkan Ülkelerinden Türkiye'ye Olan Göçlerin Ortalaması (2016-2022)***Kaynak:** TÜİK (2023). Uluslararası Göç İstatistikleri (2016-2022).

Harita 2

Ülkelerine Göre Balkanlardan Türkiye'ye Gelen Göçmenler (2016-2022)

Kaynak: TÜİK (2023). Uluslararası Göç İstatistikleri (2016-2022) derlenerek hazırlanmıştır.

Balkan ülkelerinden Türkiye'ye gelen göçmenlerin il tercihleri incelendiği zaman Marmara Bölgesi illerinin yoğun bir şekilde tercih edildiği görülmektedir (Bkz. Harita 3). Nitekim İstanbul, 1.726 kişi ile Balkan kaynaklı göçlerde en fazla tercih edilen il konumundadır. Bunu 939 kişi ile Edirne ve 364 kişi ile Bursa illeri takip etmektedir. Bunların yanı sıra Tekirdağ (278 kişi), Ankara (269 kişi), Antalya (259 kişi), İzmir (149 kişi), Muğla (111 kişi), Çanakkale (104 kişi) ve Kocaeli (104 kişi) göçmenler tarafından en fazla tercih edilen iller arasındadır (Bkz. Tablo 5). Ayrıca Marmara Bölgesi Tablo 6'da görüldüğü %74,4 oranı ile göçmenlerin en fazla tercih ettiği bölgedir. Bu göç hareketlerinde en fazla tercih edilen ikinci bölge ise %8,2 oranı ile İç Anadolu Bölgesi'dir. Bu bölge sınırları içerisinde yer alan Ankara, 269 kişi ile en fazla tercih edilen ildir. Akdeniz Bölgesi %6,7 oranı ile en çok tercih edilen üçüncü bölgedir. 259 kişinin göç ettiği Antalya, bu bölgede en fazla göçmene ev sahipliği yapmaktadır. Ege Bölgesi de göçmenler tarafından yüksek oranda tercih edilen bölgeler arasındadır. Gelen göçmenlerin %7,7'si bu bölgeyi tercih ederken, 149 kişi ile İzmir en fazla göçmen alan ildir. Ayrıca sırasıyla %0,4 oranı ile Doğu Anadolu, %0,9 oranı ile Güneydoğu Anadolu ve %1,6 oranı ile Karadeniz bölgeleri en az tercih edilen bölgelerdir (Bkz. Tablo 5, 6; Harita 3).

Tablo 5

Balkan Ülkelerinden Gelen Göçmenlerin Türkiye’de En Fazla Tercih Ettiği İller (2022)

İl	Göçmen Sayısı	Yüzde
İstanbul	1.726	34,9
Edirne	939	19,0
Bursa	364	7,4
Tekirdağ	278	5,6
Ankara	269	5,4
Antalya	259	5,2
İzmir	149	3,0
Muğla	111	2,2
Çanakkale	104	2,1
Kocaeli	104	2,1
Diğer İller	646	13,1

Kaynak: TÜİK (2022). Uluslararası Göç İstatistikleri.

Tablo 6

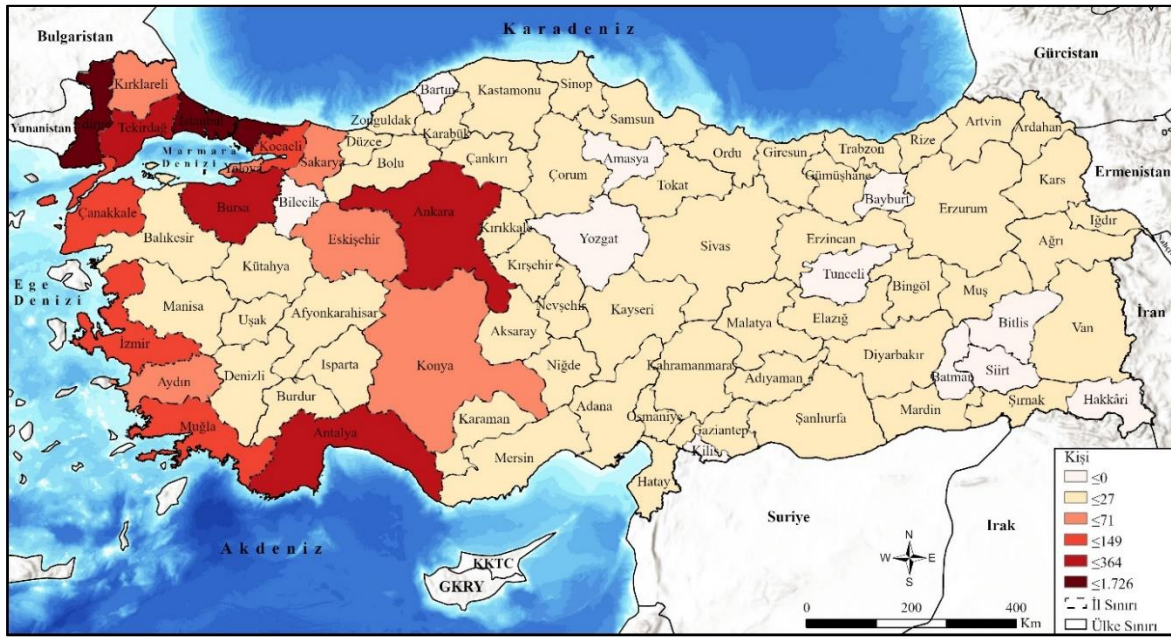
Balkan Ülkelerinden Gelen Göçmenlerin Türkiye’de Bölgelere Göre Dağılışı (2022)

Bölge	Göçmen Sayısı	Yüzde
Marmara	3.680	74,4
İç Anadolu	407	8,2
Ege	381	7,7
Akdeniz	332	6,7
Karadeniz	80	1,6
Güneydoğu Anadolu	47	0,9
Doğu Anadolu	22	0,4

Kaynak: TÜİK (2022). Uluslararası Göç İstatistikleri.

Harita 3

Balkan Ülkelerinden Gelen Göçmenlerin Türkiye’de Tercih Ettikleri İller (2022)

Kaynak: TÜİK (2022). Uluslararası Göç İstatistikleri derlenerek hazırlanmıştır.

Türkiye yakın tarihi içerisinde Balkanlardan dönemsel olarak kitlesel boyutlara ulaşan yoğun göç hareketleriyle karşı karşıya kalmıştır. Nitekim Osmanlı Devleti’nin güç kaybederek hâkimiyetinin azalmasıyla başlayan bu göçler, Milli Mücadele döneminde azalma gösterse de sonraki dönemlerde tekrar artış göstermiştir (Yıldırım, 2020). Bundan dolayı Türkiye’de yoğun bir şekilde Balkan doğumlu nüfus yaşamaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu’ndan elde edilen verilere göre 2022 yılında Türkiye’de 444.172 Balkan doğumlu nüfus yaşamaktadır. Bu nüfusun Türkiye’deki dağılışı incelendiği zaman başta Marmara Bölgesi olmak üzere Ege ve Akdeniz bölgelerinin kıyı şeridi ile İç Anadolu Bölgesi’nde Ankara, Eskişehir ve Konya illerinde yoğunluk göstermektedir (Bkz. Harita 4). Nitekim Balkan

doğumlu nüfusun %76,3'ü Marmara Bölgesi'nde yaşamaktadır (Bkz. Tablo 7). İstanbul %29,7 oranı ile hem Türkiye genelinde hem de Marmara Bölgesi içerisinde en fazla Balkan doğumlu nüfusu barındıran ildir. Onu % 25,4 oranı ile Bursa takip etmektedir. Yani Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfusun yarısından fazlası bu iki ilde yaşamaktadır (Bkz. Harita 4). Bunların yanı sıra Marmara Bölgesi sınırları içerisinde yer alan Tekirdağ (%8,7), Kocaeli (%3,6), Kırklareli (%2,1) ve Edirne (%2), Balıkesir (%1,3), Sakarya (%1,1), Yalova (%1) ve Çanakkale (%0,9) ile bu nüfusun yoğun olarak yaşadığı diğer iller arasındadır (Bkz. Tablo 7).

Ege Bölgesi, %16,7 oranı ile Balkan doğumlu nüfusun yoğun olarak yaşadığı ikinci bölgedir (Bkz. Tablo 8). Bu bölgede ise İzmir, en fazla bu nüfusa ev sahipliği yapan ildir (Bkz. Harita 4). Nitekim nüfusun %13,3'ünün yaşadığı İzmir, aynı zamanda Türkiye'de en fazla Balkan doğumlu nüfusun yaşadığı üçüncü il konumundadır. Bunun yanı sıra Manisa (%1,9), Aydın (%0,7) ve Muğla (%0,5) en fazla Balkan doğumlu nüfusun yaşadığı Ege bölgesindeki diğer illerdir (Bkz. Tablo 7). İç Anadolu Bölgesi ise sahip olduğu %4,3 oranı ile bu nüfusun yoğun olarak yaşadığı üçüncü bölgedir (Bkz. Tablo 8). Bölgede ilk sırada %1,9 oranı ile Ankara yer alırken, onu %1,8 ile Eskişehir ve %0,2 oranı ile Konya illeri takip etmektedir (Bkz. Tablo 7).

Akdeniz Bölgesi, Türkiye'deki Balkan doğumlu nüfusun %1,9'una ev sahipliği yapan diğer bir bölgedir. Kıyı şeridinde yoğunluk gösteren bu nüfusun %1'i Antalya ilinde yaşamaktadır. Onu 1.536 kişiye tekabül eden %0,3 oranı ile Adana ve %0,3 oranı ile (1.183 kişi) Mersin illeri takip etmektedir (Bkz. Tablo 7). Bunların yanı sıra Karadeniz, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgeleri, Balkan doğumlu nüfusun en az yaşadığı bölgelerdir. Nitekim bu nüfusun %0,9'una tekabül eden 3.913 kişisi bu bölgeler içerisinde yaşamaktadır (Bkz. Tablo 8).

Tablo 7

Türkiye'deki Balkan Doğumlu Nüfusun Yaşadığı Önde Gelen İller (2022)

İl	Nüfus	Yüzde (%)
İstanbul	132.043	29,7
Bursa	112.863	25,4
İzmir	59.151	13,3
Tekirdağ	38.707	8,7
Kocaeli	16.046	3,6
Edirne	9.962	2,2
Kırklareli	9.434	2,1
Ankara	8.545	1,9
Manisa	8.335	1,9
Eskişehir	8.065	1,8
Balıkesir	5.604	1,3
Sakarya	4.704	1,1
Antalya	4.591	1,0
Yalova	4.542	1,0
Çanakkale	4.127	0,9
Aydın	2.979	0,7
Muğla	2.160	0,5
Adana	1.536	0,3
Mersin	1.183	0,3
Konya	1.049	0,2

Kaynak: TÜİK (2022), Yurt Dışı Doğumlu Nüfus (2022).

Tablo 8

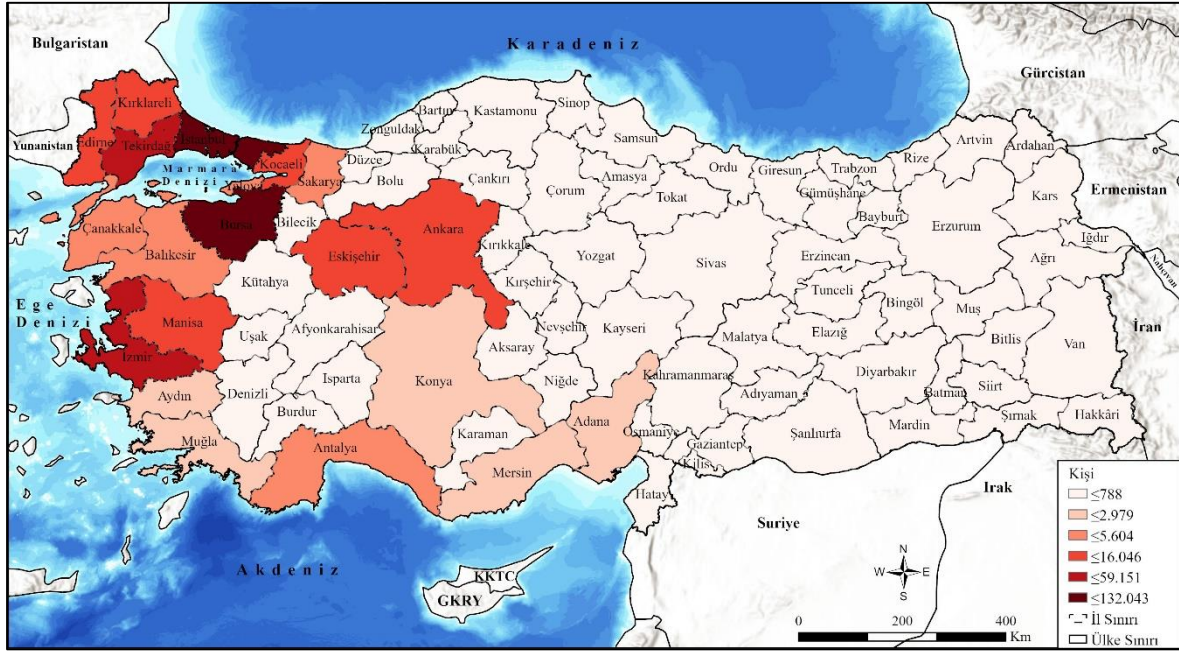
Türkiye'de Yaşayan Balkan Doğumlu Nüfusun Bölgelere Göre Dağılışı (2022)

Bölge	Nüfus	Yüzde (%)
Marmara	338.820	76,3
Ege	73.972	16,7
İç Anadolu	19.033	4,3
Akdeniz	8.434	1,9
Karadeniz	2.471	0,6
Güneydoğu Anadolu	831	0,2
Doğu Anadolu	611	0,1

Kaynak: TÜİK (2022), Yurt Dışı Doğumlu Nüfus.

Harita 4

Balkan Doğumlu Nüfusun Türkiye'deki Dağılışı (2022)

Kaynak: TÜİK (2022), Yurt Dışı Doğumlu Nüfus Verisi derlenerek hazırlanmıştır.

2022 yılı verileri dikkate alınarak hazırlanan Harita 3 ve Harita 4 incelendiği zaman Balkan ülkelerinden yapılan göçlerde tercih edilen iller ile Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfusun dağılım gösterdiği iller arasında büyük oranda benzerlikler olduğu görülmektedir. Bundan dolayı bu iki durum arasında herhangi bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla 2022 yılında Balkan ülkelerinden göç almayan 11 il (Amasya, Bilecik, Bitlis, Hakkâri, Siirt, Tunceli, Yozgat, Bayburt, Batman, Bartın ve Kilis) analiz dışında bırakılarak göçlerde tercih edilen 70 il üzerinden Spearman Korelasyon Analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda göçmenlerin il tercihlerinde Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfus arasında güçlü düzeyde pozitif ($r_{spearman} = ,855$) ve anlamlı ($p < 0,05$) bir ilişki olduğu bulunmuştur (Bkz. Tablo 9). Değişkenlerin birbirleri üzerinde açıkladıkları varyans ise %73,10'dur. Yani göçmenlerin %73,10'nun yer tercihlerinde Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfus etkili olabilir.

Tablo 9

Göçmenlerin İl Tercihleri ile Balkan Doğumlu Nüfus Arasındaki İlişki (2022)

	Balkan Doğumlu Nüfus	
Gelen Göçmen Sayısı	Spearman's rho	,855*
	p	,000
	n	70

Not. * Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır.

Balkan ülkelerinden gelen göçmenlerin il tercihlerinde mekânsal olarak bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla mekânsal otokorelasyon analizi yapılmıştır. 2022 yılı uluslararası göç verilerinin kullanıldığı bu analizde ilk olarak küresel Moran's I analizi uygulanmıştır. Yapılan bu analiz sonucunda Küresel Moran's I Endeksi 0,161611 olarak

bulunmuştur. Ayrıca analizde p-değeri 0,006212, z-puanı ise 2,736394 olarak tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 10). Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda Balkan ülkelerinden yapılan göçlerdeki tercih edilen illerde kümelenme olduğu belirlenmiştir (Bkz. Grafik 3).

Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfusun Türkiye'de dağılışı tespit etmek amacıyla da mekânsal otokorelasyon analizi yapılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak küresel Moran's I yöntemi ile mekânsal otokorelasyon olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Nitekim yapılan analiz sonucunda Moran's I endeksi 0,257174 olarak bulunmuştur. Bunun yanı sıra z-puanı 3,625298, p-değeri ise 0,000289 olarak bulunmuştur (Bkz. Tablo 10). Elde edilen bu sonuçlar neticesinde Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfusun dağılışında da kümelenme olduğu tespit edilmiştir (Grafik 3).

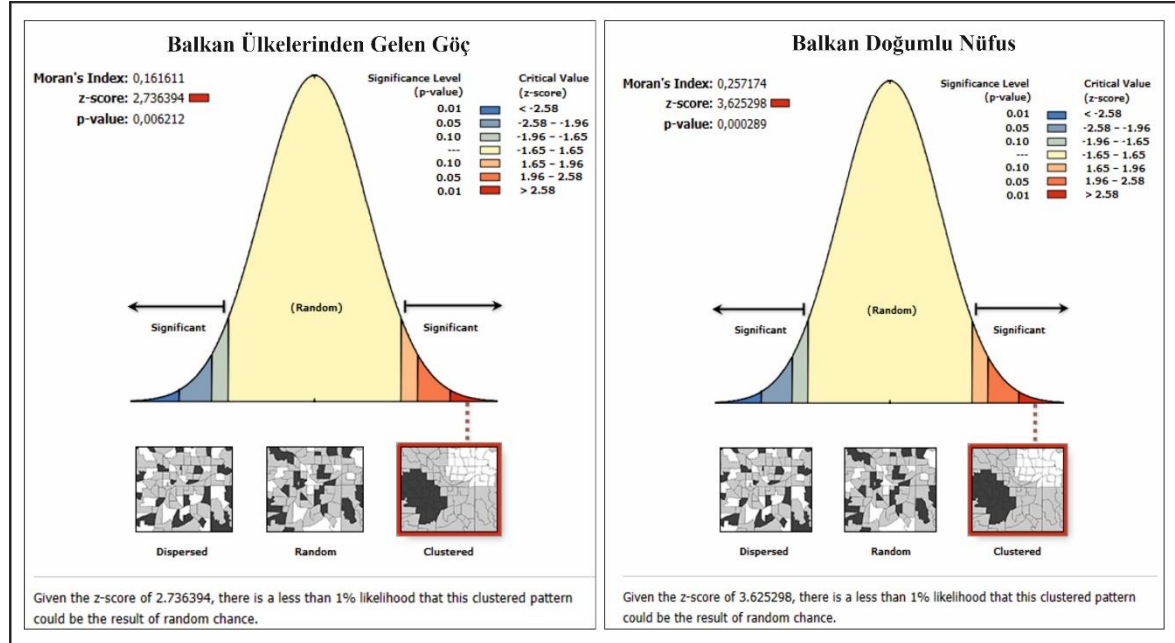
Tablo 10

Balkan Ülkelerinden Yapılan Göçlerde Tercih Edilen İller ve Balkan Doğumlu Nüfusun Küresel Moran's I Sonuçları (2022)

Analiz	Küresel Moran's I	Z-puanı	P-değeri
Balkanlardan Gelen Göç	0,161611	2,736394	0,006212
Balkan Doğumlu Nüfus	0,257174	3,625298	0,000289

Grafik 3

Balkan Ülkelerinden Yapılan Göçlerde Tercih Edilen İller ve Balkan Doğumlu Nüfusun Küresel Moran's I Sonuçları (2022)

Küresel Moran's I sonucunda Balkan kaynaklı göçlerde tercih edilen illerde kümelenme olduğunun tespiti üzerine bu kümelenmenin nerelerde olduğunu belirlemek için yerel Moran's I analizi (LISA) yapılmıştır. Nitekim bu analiz sonucunda yüksek-yüksek kümelenmenin Marmara Bölgesi'nde, düşük-düşük kümelenmenin ise Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde olduğu belirlenmiştir (Harita 5). İl bazlı değerlendirildiği zaman ise yüksek-yüksek kümelenmenin İstanbul, Edirne, Kocaeli ve Tekirdağ illerinde olduğu, düşük-düşük kümelenmenin ise Bitlis, Erzincan, Muş, Van, Siirt, Şırnak, Rize, Kastamonu, Çorum illerinde olduğu görülmektedir. Bunların yanı sıra Kırklareli ve Yalova illerinde ise düşük-yüksek mekânsal aykırı değerler olduğu tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 11, Harita 5).

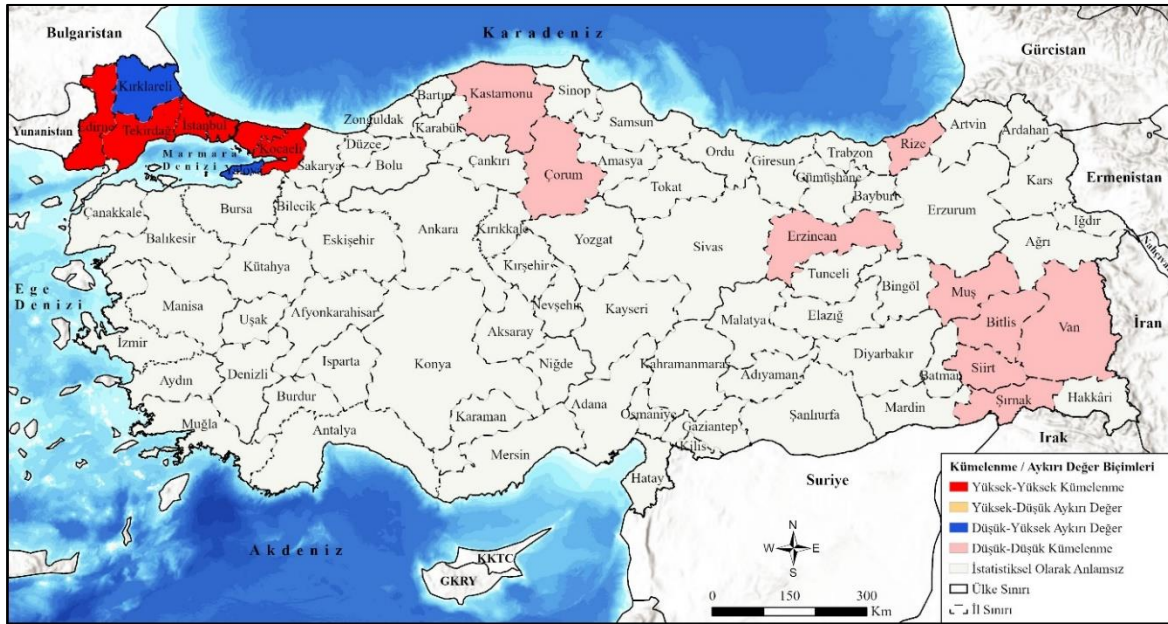
Tablo 11

LISA Analiz Sonucuna Göre Balkan Kaynaklı Göçlerin İl Tercihleri (2022)

Kümelenme / Aykırı Değer Biçimleri	Bölge	İl
Yüksek-Yüksek	Marmara	Edirne, İstanbul, Kocaeli, Tekirdağ
Düşük-Yüksek	Marmara	Yalova, Kırklareli
Düşük-Düşük	Doğu Anadolu	Bitlis, Erzincan, Muş, Van
	Güneydoğu Anadolu	Siirt, Şırnak
	Karadeniz	Rize, Kastamonu, Çorum

Harita 5

LISA Analiz Sonucuna Göre Balkan Kaynaklı Göçlerin İl Tercihleri (2021).

Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfusun mekânsal olarak kümelendiğinin tespiti üzerine bu kümelenmenin hangi illerde olduğunu belirlemek içinde uygulanan yerel Moran's I (LISA) yöntemi sonuçlarına göre yüksek-yüksek kümelenmenin yine Marmara Bölgesi'nde olduğu belirlenmiştir. Nitekim İstanbul, Kocaeli ve Bursa bu bölgede Balkan doğumlu nüfusun kümelendiği illerdir. Ayrıca bu bölge illerinden Yalova ve Bilecik'te de düşük-yüksek aykırı

değer olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Düşük-düşük kümelenme ise Doğu Anadolu (Ağrı, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Kars, Muş, Van, Ardahan, Iğdır), Güneydoğu Anadolu (Gaziantep, Siirt, Şırnak, Batman) ve Karadeniz (Artvin, Rize, Trabzon, Bayburt) bölgelerinde olduğu tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 12, Harita 6).

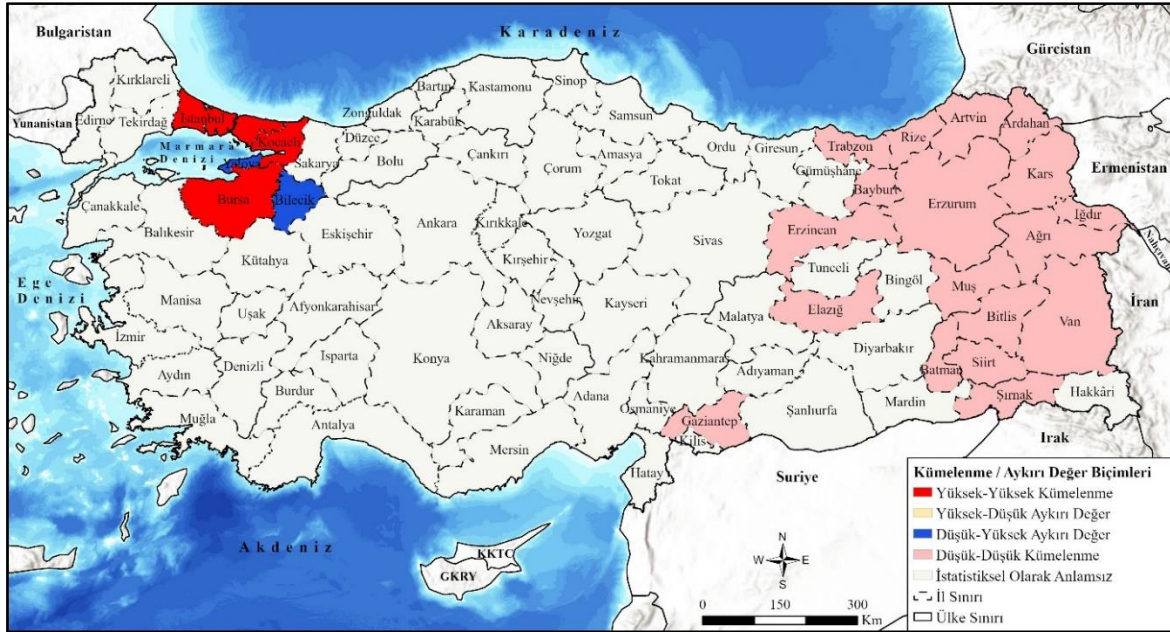
Tablo 12

LISA Analiz Sonucuna Göre Türkiye'de Yaşayan Balkan Doğumlu Nüfus (2022).

Kümelene / Aykırı Değer Biçimleri	Bölge	İl
Yüksek-Yüksek	Marmara	İstanbul, Kocaeli, Bursa
Düşük-Yüksek	Marmara	Yalova, Bilecik
Düşük-Düşük	Doğu Anadolu	Ağrı, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Kars, Muş, Van, Ardahan, Iğdır
	Güneydoğu Anadolu	Gaziantep, Siirt, Şırnak, Batman
	Karadeniz	Artvin, Rize, Trabzon, Bayburt

Harita 6

LISA Analiz Sonucuna Göre Türkiye'de Yaşayan Balkan Doğumlu Nüfus (2022)

4. Sonuç

İnsanların çeşitli nedenlere bağlı olarak daha refah bir hayat yaşamak istemeleri sonucunda meydana gelen göç hareketlerinde hedef ülkenin seçiminde etkili olan faktörlerden birisi de ortak tarihi geçmiş ve kültürel birlikteliktir. Nitekim Balkan Yarımadası tarihi boyunca çeşitli Türk boylarına ev sahipliği yapmıştır. Osmanlı Devleti'nin 550 yıllık Balkan hâkimiyeti o topraklarda Müslüman-Türk nüfusunun artmasına, Türk Kültürü'nün pekişmesine ve orada yaşayan insanlarla ortak tarihi geçmişe sahip olunmasına neden olmuştur. 19. yüzyılın sonundan itibaren Balkanlarda yaşayan diğer halkların Müslüman-Türklere karşı uyguladıkları baskıcı politikalar

sonucunda meydana gelen ve dönemselsel olarak kitlesel boyutlara ulaşan Balkanlardan Anadolu'ya yapılan göçlerde hedef ülkenin Türkiye olması ortak tarihi geçmiş ve kültürel birliğin varlığından dolayıdır. Bu durum günümüzde Türkiye'de yoğun bir Balkan kökenli nüfusun yaşamasına neden olarak yeni göçlerin gelmesinde etkili olan faktörler arasında yer almaktadır.

Bu çalışmada 2016-2022 yılları arasında Türkiye'ye yapılan uluslararası göçlerde Balkan ülkelerinin yeri ortaya konmuş ve Balkan doğumlu nüfusun mekânsal dağılımı ele alınmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu'ndan elde edilen uluslararası göç verileri incelendiği zaman ilgili yıllar içerisinde Türkiye hedefli Balkan ülkelerinden yapılan göçlerin düşük orana sahip olduğu belirlenmiştir. Nitekim 2016-2022 yılları arasında ortalama olarak gelen göçlerin %1,2'sini bu ülkelerden yapılan göçler oluşturmaktadır. Ayrıca bu veriler incelendiği zaman tespit edilen bir diğer durum da Balkan ülkelerinden yapılan göçlerin oransal olarak yıllara göre artma ya da azalma yani bir dalgalanma eğiliminde olduğu görülmektedir. Göze çarpan bir başka durum Türkiye'ye yapılan göçlerin hızlı artmasına rağmen Balkan ülkelerinden yapılan göçlerin bu oranın çok altında kalmasıdır. Nitekim 2016-2022 yılları arasında Türkiye'ye yapılan göçler %29,6 artmışken, aynı yıllar aralığında Balkan ülkelerinden yapılan göçler %0,85 artmıştır. Bundan dolayı Türkiye hedefli göçlerde Balkan ülkelerinden yapılan göçler oransal olarak düşük kalmaktadır.

Balkan ülkelerinden yapılan göçler cinsiyetlerine göre değerlendirildiği zaman genel çerçevenin tersi bir durum söz konusu olduğu gözlenmiştir. Türkiye'ye gelen göçlerde erkek nüfus fazlayken, Balkan ülkeleri özeline inildiği zaman gelen göçmenler içerisinde kadın nüfus fazladır. İlgili yıllar içerisinde Balkan ülkelerinden yapılan göçlerin ortalama olarak %42,5'ini erkek nüfus oluştururken, %57,6'sını ise kadın nüfus oluşturmaktadır. Ayrıca Türkiye geneli yapılan uluslararası göç hareketleri içerisinde ortalama olarak gelen erkek nüfusun %1'ini, kadınların ise %1,5'ini Balkan ülkelerinden gelen göçmenler oluşturmaktadır.

Balkanlardan yapılan göçlerde gelen göçmenler ülkelere göre değerlendirildiği zaman Müslüman-Türk nüfusunun fazla olduğu ülkelerin yüksek oranda göçmen gönderdiği, bu nüfusun seyrek olduğu ülkelere ise göç oranının düşük olduğu görülmektedir. Nitekim 2016-2022 yılları arasında Bulgaristan, Yunanistan ve Arnavutluk'un en fazla göç gönderen ülkeler olduğu belirlenmiştir. En az göçmenin geldiği ülkeler ise Slovenya, Hırvatistan ve Karadağ'dır. Müslüman-Türk nüfusun yoğun olarak yaşadığı diğer Balkan ülkeleri içinde benzer durum söz konusudur. Bu durum yukarıda değinildiği üzere ortak kültür ve tarihi geçmişin göç hareketleri üzerinde etkili olduğunun göstergelerinden birisidir.

Balkanlardan gelen göçmenler, Türkiye'de daha çok ülkenin batısı ile kuzeybatısındaki illeri tercih ettikleri belirlenmiştir. Bölgesel olarak değerlendirildiği zaman ise Marmara Bölgesi ilk sırada yer almaktadır. Gelen göçmenlerin %74,4'u bu bölgeyi tercih etmektedir. Nitekim başta İstanbul, Edirne ve Bursa olmak üzere hemen hemen bu bölge sınırları içerisinde yer alan iller Balkan ülkelerinden yapılan göçlerde tercih edilmektedir. İç Anadolu bölgesi ise %8,2 oranı ile en fazla tercih edilen ikinci bölge olurken, bu bölge il bazlı değerlendirildiği zaman ise Ankara ilk sırada yer almaktadır. Ege bölgesi %7,7 oranı ile göçmenlerin en fazla tercih ettiği üçüncü bölgedir. Burada ise İzmir ve Muğla en fazla tercih edilen illerdir. Dördüncü sırada yer alan Akdeniz Bölgesi gelen göçmenlerin %6,7'si tarafından tercih edilmektedir. İl bazlı değerlendirildiği zaman ise Antalya ilk sırada yer almaktadır. Bunların yanı sıra Doğu Anadolu

(%0,4), Güneydoğu Anadolu (%0,9) ve Karadeniz (%1,6) Balkan ülkelerinden yapılan göçlerde en az tercih edilen bölgeleri oluşturmaktadır.

Göçmenlerin il tercihlerinde global Moran's I endeksi sonucunun 0,161611 bulunmasına bağlı olarak pozitif mekânsal otokorelasyon olduğu tespit edilmiştir. Analizdeki p -değerinin $<0,05$ ya da z -puanının $> 1,96$ olmasından dolayı analiz sonucunun geçerli olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda Türkiye hedefli Balkan ülkelerinden yapılan göç hareketinde tercih edilen illerin dağılışı rassalılık olmadığı ve kümelenmenin söz konusu olduğu sonucuna varılmıştır. LISA analizi sonucunda ise bu kümelenmenin Edirne, İstanbul, Kocaeli ve Tekirdağ illerinde yüksek-yüksek; Bitlis, Erzincan, Muş, Van, Siirt, Şırnak, Rize, Kastamonu ve Çorum illerinde düşük-düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Yalova ve Kırklareli illerinde ise düşük-yüksek aykırı değer olduğu sonucuna varılmıştır.

Türkiye yakın tarihi içerisinde Balkanlar'dan yoğun bir göç hareketiyle karşı karşıya kalmasından dolayı günümüzde sınırları içerisinde yoğun bir Balkan doğumlu nüfusa ev sahipliği yapmaktadır. Nitekim 1980 öncesinde Türkiye'de yurtdışı doğumlu nüfusun büyük kısmını Balkanlardan göç eden nüfusun oluşturması bu durumun göstergesidir (Yakar, 2013). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2022 yılında Türkiye'de 3.242.683 yurtdışı doğumlu nüfus yaşamaktadır. Balkan ülkeleri doğumlu nüfusun sayısı 444.172 kişidir. Bu veriler incelendiği zaman Türkiye'de yaşayan yurtdışı doğumlu nüfusun %13,7'sini Balkan ülkelerinde doğan nüfus oluşturmaktadır. Ayrıca 2022 yılı verilerine göre Türkiye nüfusunun %0,5'ini bu nüfus oluşturmaktadır. Her ne kadar genel nüfus içerisinde düşük orana sahip olsa da Türkiye'de doğan çocukları ve torunları hesaba katıldığı zaman Balkan kökenli nüfusun bu oranın üzerinde olduğu söylenebilir. Balkan ülkeleri doğumlu nüfusun, çalışmanın zaman aralığı içerisinde yapılan göçlerde göçmenlerin il tercihlerinde etkisinin olup olmadığı merak edilen sorular arasında yer almıştır. Bu sorunun cevabını bulabilmek için göçlerde tercih edilen 70 il üzerinden Spearman Korelasyon Analizi yapılarak güçlü düzeyde pozitif ve anlamlı ($r_{spearman}=,855; p<0,05$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Nitekim bu doğrultuda 2016-2022 yılları arasında Balkan ülkelerinden Türkiye'ye yapılan uluslararası göçlerde göçmenlerin il tercihlerinde orada yaşayan Balkan doğumlu nüfusun etkili olabileceği sonucuna varılmıştır. Yakar & Temurçin (2013) tarafından yapılan korelasyon analizinde de bu sonucu destekler bir ilişki olduğu saptanmıştır. Nitekim ilgili çalışmada Türkiye hedefli yurtdışı göçlerde önceden yapılan göçlerin tercih edilen iller üzerinde etkili olduğu böylece yabancı uyruklu ve yurtdışı doğumlu nüfus arasında doğru orantılı bir ilişki tespit edilmiştir.

Balkan doğumlu nüfusun Türkiye'deki dağılışı değerlendirildiği zaman ülkenin kuzeybatısı, batısı ve güneyinde kıyı şeridi boyunca yoğunluk gösterdikleri gözlenmiştir. Nitekim İstanbul, Bursa ve İzmir illerinde yoğun olarak yaşadıkları belirlenmiştir. Bu yoğunluğun göstergelerinden birisi de Balkan kökenli nüfusun yaşadıkları illerdeki mekânsal etkileridir. Mesela Bursa ili Osmangazi ilçesinde bulunan 12 mahallenin Bulgaristan Türkleri tarafından kurulmuş, 28'i mahalle, cadde veya sokak, 32'si ise işyerlerine olmak üzere toplamda 60 yere verilen isimlerin Bulgaristan kökenli olduğu tespit edilmiştir (Eşim, 2020). Ankara, Eskişehir ve Konya ise iç kesimlerde bu nüfusun yoğun olarak yaşadıkları illerdir. Bölge bazlı değerlendirildiği zaman ise Marmara Bölgesi %76,3 oranı ilk sırada yer almaktadır. Nitekim Balkan doğumlu nüfusun bu bölgede yoğunlaşmasının nedeninin başlıca faktörü Balkanlar'dan yapılan göç hareketleriyle gelen göçmenlerin en fazla bu bölgeye yerleştirilmesidir (Geray,

1962). Onu Ege (%16,7), İç Anadolu (%4,3) ve Akdeniz (%1,9) bölgeleri takip etmektedir. Bunların yanı sıra Doğu Anadolu (%0,1), Güneydoğu Anadolu (%0,2) ve Karadeniz (%0,6) bölgeleri ise en az Balkan doğumlu nüfusu barındıran bölgelerdir. Bu nüfusun Türkiye'deki mekânsal dağılışında herhangi bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için global Moran's I Analizi yapılmıştır. Analiz sonucunun 0,257174 pozitif değerinde olmasından ve istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuç elde edilmesinden dolayı Türkiye'de yaşayan Balkan doğumlu nüfusun mekânsal dağılışında mekânsal otokorelasyon söz konusu ve kümelenme olduğu belirlenmiştir. Bu kümelenmenin İstanbul, Kocaeli ve Bursa illerinde yüksek-yüksek; Ağrı, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Kars, Muş, Van, Ardahan, Iğdır, Gaziantep, Siirt, Şırnak, Batman, Artvin, Rize, Tokat ve Bayburt illerinde ise düşük-düşük olduğu sonucunda varılmıştır. Bunların yanı sıra Yalova ve Bilecik ise düşük-yüksek mekânsal aykırı değere sahip illerdir.

Özetlenecek olursa uluslararası göçlerde Türkiye'nin profili incelendiği zaman ilgili yıllar (2016-2022) arasında Balkan ülkelerinden yapılan göçlerin, Asya ve Afrika ülkelerinden yapılan göçlere göre oransal olarak düşük kalması ve Türkiye'ye en fazla göçmenin geldiği ülkeler arasında Balkan ülkelerinin olmaması göç yönünün başka ülkelere doğru olduğunu göstermektedir. Yani Balkan ülkelerindeki göçlerin de gelişmiş Batı ülkelerine doğru olduğu söylenebilir. Nitekim buna örnek verilecek olursa Özlem (2017) tarafından yapılan çalışmada 2001 sonrası dönemde Bulgaristan'da 250 binden fazla Türk'ün AB ülkelerine göç ettiği belirtilmiştir.

Uygulanan analizler sonucunda elde edilen bilgiler ışığında Balkan ülkelerinden Türkiye'ye yapılan göçlerin meydana gelmesinde ekonomik nedenlerden ziyade ortak kültür ve tarihi geçmişin etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim Türkiye'ye en fazla göçmenin Balkan ülkeleri içerisinde Türk ve Müslüman nüfusun yoğun olarak yaşadığı ülkelere gelmesi bu durumun göstergeleri arasında yer aldığı söylenebilir. Diğer bir gözlenen durum ise Türkiye'de yaşayan Balkan kökenli nüfusun belirli lokasyonlarda kümelenmesi Türkiye'de kurdukları sosyal ağların varlığını göstermektedir. Bu sosyal ağların gelen göçmenlerin il tercihleri üzerinde de etkili olduğunu düşünmekteyiz. Bundan dolayı Balkanlardan Türkiye'ye yapılan göçleri ilişkiler ağı (network) kuramı ile ilişkilendirebiliriz. Nitekim göçmenlerin göç ettikleri ülkede ve geldikleri ülke ile kurdukları karşılıklı sosyal ağlar üzerine temellendirilen bu kurama göre sosyal ağlar, hem göçün maliyetini ve risklerini azaltmakta hem de göçmenleri menşe ve varış bölgelerinde akrabalık, arkadaşlık ve ortak topluluk kökeni bağları ile birbirine bağlamaktadır (Çağlayan, 2006; Massey vd. 1993). Böylece bu sosyal ağlar yeni göçlerin yönü üzerinde etkili olmaktadır. Nitekim yapılan kümelenme analizleri neticesinde çalışmanın zaman aralığında Balkanlardan gelen göçmenlerin tercih ettikleri iller ile Balkan kökenli nüfusun yoğun olarak yaşadığı illerin benzer lokasyonlar olduğu belirlenmiştir. Bu durumu yapılan korelasyon analizi de desteklemektedir. Elde edilen bu bulgulara dayanarak Balkanlardan yapılan göçleri göçmen ağları (network) kuramı ile ilişkilendirebiliriz.

TEŞEKKÜR

—

FİNANSAL DESTEK

Yazarlar bu çalışma için herhangi bir finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

ETİK

Bu çalışmada etik ilke ve standartlara uyulduğu beyan edilmiştir.

YAZAR KATKI BEYANI

İbrahim Eşim I Konsept/ana fikir; Literatür taraması; Tasarım; Veri toplama/analiz; Veri/bulguların yorumu; Taslağın yazımı; Yönetme ve kontrol; Eleştirel inceleme; Finansman; Son onay ve sorumluluk.

Genel katkı düzeyi %50

Serhat Zaman I Konsept/ana fikir; Literatür taraması; Tasarım; Veri toplama/analiz; Veri/bulguların yorumu; Taslağın yazımı; Yönetme ve kontrol; Eleştirel inceleme; Finansman; Son onay ve sorumluluk.

Genel katkı düzeyi %50

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Kaynakça

- Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Anselin, L. (1995). Local indicators of spatial association-LISA. *Geographical Analysis*, 27(2), 93-115. <https://doi.org/10.1111/j.1538-4632.1995.tb00338.x>
- Bartram, D., Poros, M. V., & Monforte, P. (2017). *Göç meselesinde temel kavramlar* (I. Atabeyoğlu Tuncay, Çev.). Hece Yayınları. (Orijinal çalışmanın yayınlanma tarihi 2014)
- Bermudez, A. (2016). *Internatioanl migration, transnational politics and conflict, The gendered experiences of Colombian migrants in Europe*. Palgrave Macmillan.
- Carter, J. C. (2019). *Introduction to human geography using Arcgis online*. Esri Press.
- Castles, S., & Miller, M. J. (1998). *The age of migration international population movements in the modern world* (2nd ed.). Macmillan Press LTD.
- Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 17, 67-91. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/musbed/issue/23522/250638>
- Çubukçu, K. M. (2020). *Planlamada ve coğrafyada temel istatistik ve mekânsal istatistik*. Nobel.
- Dall'erba, S. (2009). Exploratory spatial data analysis. In R. Kitchen & N. Thrift (Eds.), *International Encyclopedia of Human Geography* (pp. 683-690). Elsevier.
- Demirci, K. (2023). İlişkiler ağı (network) kuramı. İçinde Y. Özkaya, V. Erat, K. Demirci & A. Duran (Ed.). *Göç Ansiklopedisi* (ss. 186-187). Nobel.
- Demirel, E. T. (2018). Nicel Araştırma Tasarımı. İçinde Şebnem Aslan (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Nicel, Nitel ve Karma Tasarımlar İçin Bir Rehber* (ss. 105-117). Eğitim Yayınevi.
- Deniz, A., Özgür, E. M. (2010). Rusya'dan Türkiye'ye ulusaşırı göç: Antalya'daki Rus göçmenler. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(1), 13-30. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ecd/issue/4873/66899>
- Eşim, İ. (2020). *Balkanlardan Anadolu'ya yönelik göçlerin mekânsal etkileri (Bursa'daki Bulgaristan göçmenleri örneği)* (Yayın No. 636661) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Eyüpoğlu, B. B. (2015). *Sosyal bilimlerde mekânsal istatistik ve coğrafi bilgi sistemleri: Kuramdan uygulama* (Yayın No. 392218) [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Geray, C. (1962). *Türkiye'den ve Türkiye'ye göçler ve göçmenlerin iskânı (1923-1961)*. Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Enstitüsü.
- Getis, A. (2010). Spatial autocorrelation. In M. M. Fischer & A. Getis (Eds.), *Handbook of Applied Spatial Analysis: Software Tools, Methods and Applications* (pp. 255-278). Springer.
- Goodchild, M. F., & Janelle, D. G. (2004). Thinking spatially in the social sciences. In M. F. Goodchild & D. G. Janelle (Eds.) *Spatially Integrated Social Science* (pp. 3-17). Oxford University Press.
- Grekousis, G. (2020). *Spatial analysis methods and practice describe-explore-explain through GIS*. Cambridge University Press.
- İçduygu, A., Erder, S., & Gençkaya, Ö. F. (2014). *Türkiye'nin uluslararası göç politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet oluşumundan ulus-ötesi dönüşümlere*. MİReKoç Proje Raporları 1/2014 TÜBİTAK 1001_106K291.
- Kirişçi, K. (2007). Turkey: A country of transition from emigration to immigration. *Mediterranean Politics*, 12(1), pp. 91-97. <https://doi.org/10.1080/13629390601136871>

- Lloyd, C. (2011). *Local models for spatial analysis*. CRC Press.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A. P., & Taylor, E. (1993). Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431-466.
- Mutluer, M. (2003). *Uluslararası göçler ve Türkiye kuramsal ve ampirik bir alan araştırması –Denizli/Tavas-*. Çantay Kitapevi.
- Nagel, C., & Boyle, P. (2020). Migration. In A. Kobayashi (Eds.), *Encyclopedia of Human Geography* (pp. 81-88). Elsevier.
- Neuman, L. W. (2020). *Toplumsal araştırma yöntemleri nicel ve nitel yaklaşımlar*. Siyasal Kitabevi. (Orijinal çalışmanın yayımlanma tarihi 2019).
- Özgür, E. M., & Aydın, O. (2011). Türkiye’de evlilik göçünün mekânsal veri analizi teknikleriyle değerlendirilmesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 9(1), 29-40. https://doi.org/10.1501/Cogbil_0000000116
- Özlem, K. (2017). 2001 sonrası dönemde Bulgaristan’dan Avrupa Birliği ülkelerine Türk göçlerinin analizi. *Karadeniz Araştırmaları*, 14(55), 169-188. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/karadearas/issue/68461/1070003>
- Rey, V., & Groza, O. (2009). Balkans. In R. Kitchen & N. Thrift (Eds.), *International Encyclopedia of Human Geography* (pp. 265-272). Elsevier.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS), İllere ve Doğum Ülkesine Göre Yurt Dışı Doğumlu Nüfus. Verilere 27.10.2023 tarihinde TÜİK’e e-posta gönderilerek erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). Uluslararası Göç İstatistikleri (2016-2022). Verilere 27.10.2023 tarihinde TÜİK’e e-posta gönderilerek erişilmiştir.
- Wickramasinghe, A. A. I. N., Wimalaratana, W. (2016). International migration and migration theories. *Social Affairs: A Journal for the Social Sciences*, 1(5), 13-32.
- Yakar, M. (2012). Türkiye’de iç göçlerin ilçelere göre mekânsal analizi: 1995-2000 dönem. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 741-768.
- Yakar, M. (2013). Türkiye’de yurtdışı doğumlu nüfusun gelişimi ve dağılışı. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 494-523. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/2393>
- Yakar, M. (2021). Türkiye’ye göçün değişen zamansal ve mekânsal örüntüleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 30(1), 1-30. <https://doi.org/10.51800/ecd.848106>
- Yakar, M., Südaş, İ. (2019). Türkiye’de yabancı nüfusun yeni coğrafyaları. *Ege Coğrafya Dergisi*, 28(2), 129-164. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ecd/issue/50833/610174>
- Yakar, M., Temurçin, K. (2013). Yurtdışından Türkiye’ye kim, nereye göç ediyor? *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 5(1), 217-231. <https://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/rt/context/427/0/245>
- Yıldırım, H. (2020). Bulgaristan göçmenlerinin Çorum’da iskânı (1938). *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 199-229. <https://doi.org/10.30903/Balkan.746560>
- Yıldız, İ. (2018). *Türkiye’ye uluslararası göçler ve Türkiye’nin göç politikası*, Kırmızı Çatı.
- Yiğit, A. (2015). Balkan Yarımadası’nın beşeri coğrafya özellikleri ve Türk ve/veya Müslüman nüfus varlığı. *Yeni Türkiye*, 66, 943-971.
- Zaman, S. (2023). Nüfus Coğrafyası. İçinde Ü. Bekdemir (Ed.), *Genel Beşeri Coğrafya* (ss. 1-105), PEGEM Akademi.

Extended Abstract

Migration movements, which evolve based on social, cultural, economic, or environmental factors, also fall within the scope of geography due to their occurrence within space and their impact on it. Migration movements, which have many different types depending on their occurrence, gain an international dimension when they cross country borders and thus are defined as external or international migration. Indeed, the migration movements addressed in this study fall within the classification of international migration.

The Balkan Peninsula, located in the southeastern part of the European continent, shares a common history with Türkiye, particularly regarding social and cultural ties. This situation has also caused intense migration movements towards Türkiye, starting in the late 19th century and continuing for over a century, periodically reaching massive proportions. As a result of migration movements caused by political reasons, a significant population of Balkan origin resides in Türkiye today. Therefore, although their numbers have decreased, this situation still triggers migration movements, and it is included among the reasons for ongoing migrations from the Balkans to Türkiye today.

This study focuses on migration movements from the Balkan countries to Türkiye between 2016 and 2022. In this context, the aim is to determine the position of the Balkan countries in migrations to Türkiye during the specified years and to analyze the spatial distribution of the Balkan-born population in Türkiye both in terms of migration movements and according to their country of origin. In line with this purpose, the study will seek answers to the following research questions: What is the position of Balkan countries in international migrations towards Türkiye? Is there a spatial relationship between the migrations from the Balkan countries to Türkiye and the distribution of the Balkan-born population in Türkiye according to their country of origin?

The study, designed with a quantitative research method, used international migration and ADNKS-foreign-born population data generated by the Turkish Statistical Institute (TUIK). The study period was determined to be 2016–2022 due to the beginning of data production by TUIK on migration from abroad and migration out of a country in 2016, with the latest data available for 2022. Furthermore, since the relevant institution represented the data below 3 with C, the age group was excluded from the evaluation because statistics indicating age groups heavily employ data represented by C.

The obtained data were subjected to statistical and exploratory spatial data analysis. Initially, descriptive statistics were employed to determine the position of Balkan countries in international migration towards Türkiye. In this regard, the averages of immigrants coming to Türkiye from the Balkan countries between 2016 and 2022 within the overall migration movements were calculated, and their percentage ratios were determined. Furthermore, Spearman's rank correlation coefficient analysis technique, one of the inferential statistical approaches, was utilized to determine whether the Balkan-born population in Türkiye influenced the provincial preferences of immigrants from the Balkans in 2022. The second approach followed in the data analysis is exploratory spatial data analysis. The spatial autocorrelation technique was utilized to analyze the spatial distribution of migration movements from the Balkan countries towards Türkiye and the Balkan-origin population in Türkiye according to their country of birth. Thus, to present the current situation, an analysis was conducted using 2022 data to determine whether there is clustering, randomness, or dispersion in the immigrants' preferences of the province and the distribution of the Balkan-born population in Türkiye. Global Moran's I and Anselin's Local Moran's I (LISA) analyses were applied in this context.

As a result of the analyses conducted, it was determined that there were fluctuations and low rates in the number of migrations from Balkan countries to Türkiye between 2016 and 2022. Indeed, it was concluded that, on average, Balkan nationals comprised approximately 1.2% of the immigrants arriving in Türkiye during the relevant years. When migration movements were evaluated by gender, it was determined that there were more female immigrants than males. Furthermore, when migrations were considered at the national level, it was concluded that countries with a higher population of Muslim-Turkish citizens sent a higher number of immigrants. In contrast, countries with a sparse population of this group sent fewer immigrants.

Global Moran's I analysis determined that both the provincial preferences of incoming immigrants and the population of Balkan origin living in Türkiye have a spatial clustering pattern. As a result of the local Moran's I analysis conducted to determine where these clusters are located, it was found that in the provincial preferences of immigrants, Edirne, Istanbul, Kocaeli, and Tekirdağ provinces exhibit high-high cluster, while Bitlis, Erzincan, Muş, Van, Siirt, Şırnak, Rize, Kastamonu, and Çorum provinces exhibit low-low cluster. Additionally, low-high outliers were identified in Yalova and Kırklareli provinces. When examining the spatial pattern of the Balkan-origin population in Türkiye, Istanbul, Kocaeli, and Bursa, it exhibits high-high cluster values. In contrast, Ağrı, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Kars, Muş, Van, Ardahan, Iğdır, Gaziantep, Siirt, Şırnak, Batman, Artvin, Rize, Trabzon, and Bayburt provinces exhibit low-low cluster values. In addition, Yalova and Bilecik are provinces with low-to-high outliers. Upon observing the similarity between these two cases, a Spearman correlation analysis was conducted to determine whether the Balkan-origin population influences the provincial preferences of incoming immigrants. The analysis revealed that there was a strong positive and significant correlation.

In summary, when Türkiye's profile in international migration is analyzed, the fact that migration from Balkan countries between the relevant years (2016-2022) is proportionally lower than migration from Asian and African countries and that Balkan countries are not among the countries from which most migrants come to Türkiye shows that the direction of migration is towards other countries. In other words, it can be said that migration in Balkan countries is also towards developed Western countries.

In light of the information obtained as a result of the analyses, it is thought that common culture and historical past are effective in the occurrence of migration from Balkan countries to Türkiye rather than economic reasons. As a matter of fact, it can be said that the fact that the highest number of migrants to Türkiye comes from the Balkan countries where the Turkish and Muslim population is densely populated is among the indicators of this situation. Another observed situation is that the clustering of the Balkan origin population living in Türkiye in certain locations shows the existence of social networks they have established in Türkiye. We think that these social networks are also effective on the province preferences of immigrants. Therefore, we can associate the migration from the Balkans to Türkiye with the network theory. Because, as a result of the clustering analyses, it was determined that the provinces preferred by the immigrants from the Balkans in the time interval of the study and the provinces where the Balkan origin population lives densely are similar locations. This situation is also supported by the correlation analysis.